

ต้นฉบับ

เอกสารประกอบการประเมินบุคคล

ชื่อ - สกุล นางสาวเสาวรส เลื่องสุนทร

ตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

ตำแหน่งเลขที่ ๑๓๗ ส่วน น้ำเสียเกษตรกรรม

สังกัด กองจัดการคุณภาพน้ำ

เพื่อประกอบการคัดเลือกเพื่อเลื่อนขั้นแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง

นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ

ตำแหน่งเลขที่ ๑๑๕ ส่วน แผนงานและประมวผล

สังกัด กองจัดการคุณภาพน้ำ

กรมควบคุมมลพิษ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่วนบริหารทรัพยากรบุคคล
รับที่ 3064 วันที่ 1-10-2567
เวลา 09.51 ผู้รับ นันทพงศ์

แบบเค้าโครงผลงานที่จะนำมาประเมิน

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลบุคคล/ตำแหน่ง

ชื่อผู้ขอประเมิน นางสาวเสาวรส เลื่องสุนทร

♦ ตำแหน่งปัจจุบัน นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ ส่วนน้ำเสียเกษตรกรรม กองจัดการคุณภาพน้ำ

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งปัจจุบัน ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความเข้าใจด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการของการจัดการคุณภาพน้ำโดยเฉพาะการจัดการน้ำเสียจากกิจกรรมเกษตรกรรม มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและมาตรฐานสิ่งแวดล้อม มีทักษะในการวิเคราะห์และพัฒนามาตรการสำหรับการจัดการน้ำเสีย การบำบัดน้ำเสีย และเทคโนโลยีที่ใช้ในกระบวนการลดการปนเปื้อนของน้ำจากภาคการเกษตร เพื่อสนับสนุนให้มีการกำหนดแนวทางการจัดการน้ำเสียเกษตรกรรมเป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมาตรฐาน อีกทั้งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายที่กำหนด โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปฏิบัติการ

- ๑) เสนอความเห็นเพื่อจัดทำนโยบายและแผนงานด้านการจัดการมลพิษทางน้ำจากเกษตรกรรม
- ๒) สนับสนุนการจัดทำแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม แผนปฏิบัติการเพื่อลดและขจัดมลพิษ แผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันและแก้ไขการแพร่กระจายของมลพิษทางน้ำ และแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพน้ำจากแหล่งกำเนิดมลพิษเกษตรกรรม
- ๓) สนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินการในการแก้ไขหรือฟื้นฟูแหล่งน้ำที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางน้ำจากเกษตรกรรม และการประเมินความเสียหายต่อคุณภาพน้ำ
- ๔) เสนอแนะ มาตรฐาน มาตรการ หลักเกณฑ์ และวิธีการควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำจากเกษตรกรรม
- ๕) พัฒนาระบบ รูปแบบ กลไก เครื่องมือ หลักเกณฑ์ปฏิบัติและวิธีการที่เหมาะสมด้านการจัดการคุณภาพน้ำจากเกษตรกรรม
- ๖) สนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบ และวิเคราะห์สถานการณ์มลพิษทางน้ำจากเกษตรกรรม
- ๗) เสริมสร้างองค์ความรู้ ให้คำแนะนำ ปรึกษา ต่อยอดงานวิจัยด้านการจัดการคุณภาพน้ำจากเกษตรกรรม
- ๘) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๒. การวางแผน

- 1) ร่วมดำเนินการวางแผนการดำเนินงานของส่วนน้ำเสียเกษตรกรรม กองจัดการคุณภาพน้ำ
- 2) ติดตามการดำเนินงานตามแผน และแก้ไขปัญหาในงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓. การประสานงาน

- ๑) ประสานการทำงานร่วมกันทั้งภายในส่วนน้ำเสียเกษตรกรรม กองจัดการคุณภาพน้ำ โดยมีบทบาทในการให้ความเห็นและคำแนะนำแก่สมาชิก เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้

๒) ประสานงานส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ และการมีส่วนร่วมในการจัดการมลพิษทางน้ำจากเกษตรกรรมเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

๓) ประสานงานกับองค์กรภายในและภายนอกในการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชน เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ

๔) ประสานงานและดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานกลางต่าง ๆ และหน่วยงานภายในกรม/กระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพน้ำจากเกษตรกรรม บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๕) ร่วมชี้แจงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. ด้านการบริการ

๑) จัดให้มีการศึกษาและฝึกอบรมในด้านการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ด้านมลพิษทางน้ำจากเกษตรกรรมและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องให้แก่ภาครัฐและภาคเอกชน

๒) จัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น จัดทำสถิติ รายงาน หรือฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สนับสนุนภารกิจของส่วนราชการ และประโยชน์ในการพิจารณากำหนดและปรับปรุง นโยบาย แผน มาตรฐาน มาตรการ หลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ เงื่อนไข และกฎหมายที่เกี่ยวกับงานวิชาการสิ่งแวดล้อม

๓) ให้คำแนะนำ ปรีกษา และเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษทางน้ำจากเกษตรกรรม แก่ส่วนราชการ หน่วยงานเอกชน เพื่อให้ส่วนราชการ และหน่วยงานเอกชน สามารถจัดการและป้องกันมลพิษทางน้ำจากเกษตรกรรมได้อย่างถูกต้องตามหลักทางวิชาการและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ

๔) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นแก่เจ้าหน้าที่ในระดับรองลงมาในสายงาน ผู้ร่วมงาน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด

♦ ตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง

หน้าที่ความรับผิดชอบของตำแหน่งที่จะแต่งตั้ง ปฏิบัติงานในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์ โดยใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และความชำนาญสูงมากด้านแผนงานและประมวผล กองจัดการคุณภาพน้ำ เพื่อสนับสนุนให้มีการกำหนดนโยบาย แผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน มาตรการ มาตรฐานการปฏิบัติงาน การจัดการมลพิษทางน้ำตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการมลพิษทางน้ำ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายผลสัมฤทธิ์ของกรมควบคุมมลพิษ ภายใต้ข้อกำหนดสูงสุดทางกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีลักษณะงานที่ปฏิบัติในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. ด้านการปฏิบัติการ

๑) ประสานงานและร่วมจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพน้ำ

๒) ประสานและจัดทำแผนการจัดการคุณภาพน้ำ แผนปฏิบัติการเพื่อป้องกันและแก้ไขการแพร่กระจายของมลพิษทางน้ำ และแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพน้ำ

๓) ติดตาม วิเคราะห์ ประมวลผล การดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน มาตรการ โครงการ และรายงานผลการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพน้ำ

๔) ประสานและจัดทำรายงานสถานการณ์มลพิษทางน้ำ

๕) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาระบบบริหารราชการของกอง

๖) ประสานและจัดทำแผนปฏิบัติราชการ คำของงบประมาณรายจ่ายประจำปี แผนงาน โครงการ และติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนงาน โครงการ ของกอง

๗) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

๒. การวางแผน

๑) ร่วมดำเนินการวางแผนการดำเนินงานของส่วนแผนงานและประมวลผล กองจัดการคุณภาพน้ำ

๒) ติดตามการดำเนินงานตามแผน และแก้ไขปัญหาในงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

๓) ร่วมกำหนดแผนปฏิบัติงานของกองจัดการคุณภาพน้ำเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุภารกิจ นโยบาย และเป้าหมายของกรมควบคุมมลพิษ

๓. การประสานงาน

๑) ประสานการทำงานร่วมกันทั้งภายในส่วนแผนงานและประมวลผล กองจัดการคุณภาพน้ำ โดยมีบทบาทในการให้ความเห็นและคำแนะนำแก่สมาชิก เพื่อให้เกิดความร่วมมือและผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้

๒) ประสานงานส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ และการมีส่วนร่วมในการจัดการคุณภาพน้ำเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

๓) ประสานความร่วมมือระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการคุณภาพน้ำ

๔) ประสานงานกับองค์กรภายในและภายนอกในการสร้างการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน และประชาชน เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ ของกรมควบคุมมลพิษ ให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๕) ร่วมชี้แจงและให้รายละเอียดเกี่ยวกับข้อมูล ข้อเท็จจริง แก่บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจหรือความร่วมมือในการดำเนินงานตามที่ได้รับมอบหมาย

๔. ด้านการบริการ

๑) ให้คำปรึกษา แนะนำ ตอบข้อซักถาม ชี้แจง และบริการข้อมูลเกี่ยวกับส่วนแผนงานและประมวลผล แก่หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป

๒) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงาน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น แก่เจ้าหน้าที่ในระดับรองลงมาในสายงาน ผู้ร่วมงาน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและแล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนด

๓) จัดเก็บข้อมูลเบื้องต้น จัดทำสถิติ รายงาน หรือฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเกี่ยวกับงานวิชาการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สนับสนุนภารกิจของส่วนราชการ และประโยชน์ในการพิจารณากำหนดและปรับปรุง นโยบาย แผน มาตรฐาน มาตรการ หลักเกณฑ์ กฎ ระเบียบ เงื่อนไข และกฎหมายที่เกี่ยวกับงานวิชาการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ ๒ ผลงานที่เป็นผลการปฏิบัติงานหรือผลสำเร็จของงาน

๑. ชื่อผลงาน การจัดทำแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

๒. ระยะเวลาการดำเนินการ ปี ๒๕๖๕ – ปี ๒๕๖๗

๓. ความรู้ ความชำนาญงาน หรือความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน

๑) ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ ด้านการรวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากหน่วยงาน รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒) ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินงาน การติดตามผลการดำเนินงาน และการประสานงานกับหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานเอกชน และสถานศึกษา

๓) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการมลพิษทางน้ำจากแหล่งกำเนิดมลพิษในภาคเกษตรกรรม ภาคชุมชน และภาคอุตสาหกรรม

๔) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานที่กำกับดูแลแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำแต่ละประเภท

๔. สรุปสาระสำคัญ ขั้นตอนการดำเนินการ และเป้าหมายของงาน

หลักการและเหตุผล

ภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๗๐ ได้กำหนดเป้าหมายฟื้นฟูคุณภาพน้ำแม่น้ำปากพนังให้มีคุณภาพน้ำเป็นไปตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่กำหนด ซึ่งตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ เรื่อง กำหนดประเภทของแหล่งน้ำในแม่น้ำปากพนัง บริเวณปากแม่น้ำปากพนังจนถึงท้ายเขื่อนไม้เสียบ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดนครราชสีมา เป็นแหล่งน้ำประเภทที่ ๓ ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ ๑) การอุปโภคและบริโภคโดยตรงผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน และ ๒) การเกษตร

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำปากพนังช่วง ๕ ปี และจากการวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่พบในพื้นที่ พบว่า แม่น้ำปากพนัง จังหวัดนครราชสีมา มีปัญหาคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่กำหนด โดยพารามิเตอร์ที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานส่วนใหญ่ คือ BOD TCB และ FCB รวมถึงเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนปริมาณความสกปรกที่ระบายลงสู่แม่น้ำปากพนัง มาจากแหล่งกำเนิดประเภทชุมชน เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ส่งผลให้แม่น้ำปากพนังมีปัญหาคุณภาพน้ำ

ดังนั้น กรมควบคุมมลพิษในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้จัดทำแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานแก้ไขปัญหาร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องและบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๗๐

วัตถุประสงค์

๑) เพื่อใช้เป็นแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำลุ่มน้ำปากพนัง ให้สอดคล้องกับสถานการณ์

๒) เพื่อให้มีการจัดการลดปริมาณความสกปรกของน้ำเสียก่อนระบายลงสู่แหล่งน้ำ

๓) เพื่อให้เกิดการจัดการคุณภาพน้ำและน้ำเสียที่เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่าย และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

เป้าหมาย

๑) ลดปัญหามลพิษทางน้ำที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ระบบนิเวศ และสุขอนามัย เพื่อให้คุณภาพน้ำในลุ่มน้ำปากพนังมีความเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ และทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๒) แม่น้ำปากพนังมีคุณภาพน้ำเป็นไปตามประเภทการใช้ประโยชน์ที่กำหนด

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

กระบวนการดำเนินงานในเรื่องการจัดทำแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง แบ่งออกเป็น ๒ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) จัดทำรายละเอียดแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และ ๒) การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ ๔.๑ ดังนี้

๑) จัดทำรายละเอียดแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

- ศึกษาแผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๗๐ และการกำหนดเป้าหมายเพื่อฟื้นฟูคุณภาพน้ำลุ่มน้ำปากพนัง

- วิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำปากพนัง และวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งกำเนิดมลพิษที่พบในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

- จัดทำรายละเอียดแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง โดยกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด กรอบระยะเวลา มาตรการดำเนินงาน และบทบาทของหน่วยงานรับผิดชอบ

- นำเสนอ (ร่าง) แนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังต่อคณะทำงานจัดทำแผนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีรองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ เป็นประธาน

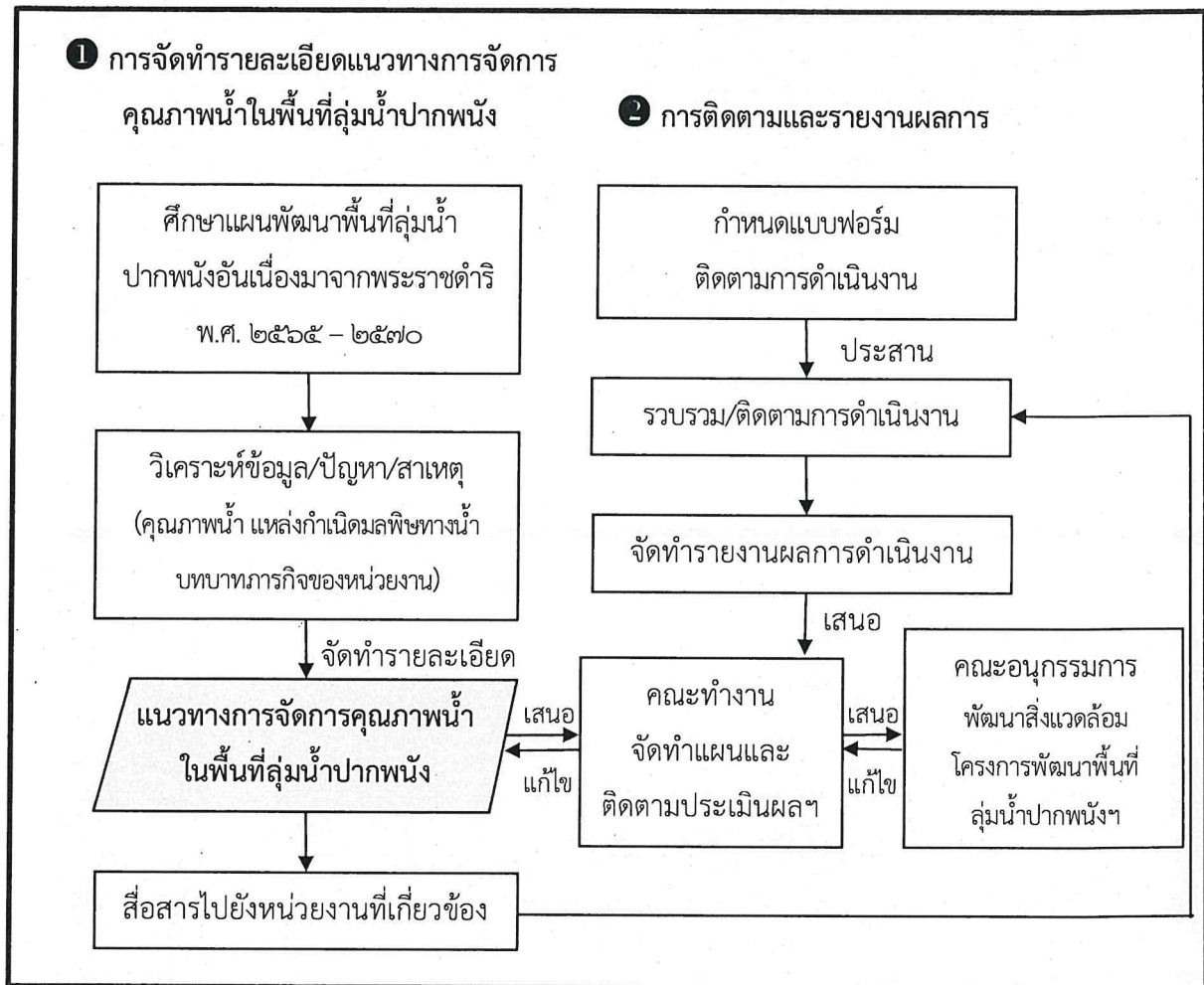
- ปรับแก้ไข (ร่าง) แนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามความเห็นของคณะทำงานฯ และเสนอต่อคณะอนุกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

- สื่อสารแจ้งเวียนแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง พ.ศ. ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐ ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อนการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

๒) การติดตามและรายงานผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

- กำหนดแบบฟอร์มติดตามการดำเนินงานตามแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

- ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อติดตามผลการดำเนินงานตามแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานเสนอคณะทำงานจัดทำแผนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และรายงานต่อคณะอนุกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาพที่ ๔.๑ แสดงขั้นตอนการจัดทำแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

๕. ผลสำเร็จของงาน (เชิงปริมาณ / คุณภาพ)

เชิงปริมาณ : (ร่าง) แนวทางการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังได้รับความเห็นชอบจากคณะทำงานจัดทำแผนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในคราวการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๕ และได้รับความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในคราวการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๕ และได้แจ้งเวียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนใช้เป็นแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำลุ่มน้ำปากพนัง

เชิงคุณภาพ : ติดตามและรายงานผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังเสนอคณะทำงานจัดทำแผนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และคณะอนุกรรมการพัฒนาสิ่งแวดล้อมโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริอย่างต่อเนื่อง เพื่อผลักดันการมีส่วนร่วมของภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ลดปัญหามลพิษทางน้ำที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำ ระบบนิเวศ และสุขอนามัย เพื่อให้คุณภาพน้ำในลุ่มน้ำปากพนังมีความเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ และทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๖. การนำไปใช้ประโยชน์ /ผลกระทบ

๖.๑ เผยแพร่แนวทางให้หน่วยงานเกี่ยวข้องที่มีหน้าที่ในการดำเนินการ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองปากพนัง สำนักงานประมง สำนักงานเจ้าท่า สำนักงานชลประทาน องค์การจัดการน้ำเสีย เป็นต้น รวมถึงภาคมหาวิทยาลัย และภาคประชาชน เพื่อให้ทุกฝ่ายทราบและปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดในการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

๖.๒ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่นและชุมชนโดยจัดประชุมหรือการสัมมนาเพื่อสื่อสารและให้ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำแก่ชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามแนวทางอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการจัดการคุณภาพน้ำและน้ำเสียโดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาคีเครือข่าย และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

๖.๓ ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำ และประเมินผลกระทบเพื่อปรับปรุงและพัฒนาแนวทางให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาจริงที่เกิดขึ้น

๖.๔ ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้แนวทางถูกนำไปใช้ในวงกว้างและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

๖.๕ สื่อสารประชาสัมพันธ์กระจายข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำ รวมถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการดำเนินการตามแนวทางนี้ เพื่อกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูคุณภาพน้ำในพื้นที่

๖.๖ แนวทางนี้จะสามารถทำให้คุณภาพน้ำในลุ่มน้ำปากพนังมีคุณภาพดีขึ้น สามารถลดปริมาณมลพิษและสิ่งปนเปื้อนที่อาจส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและสิ่งมีชีวิตในน้ำ ส่งผลต่อการทำการเกษตรและการประมงในพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านมีแหล่งน้ำที่เหมาะสมสำหรับใช้เพื่อการผลิต การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์น้ำ และส่งผลต่อรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน

๗. ความยั่งยืนและซับซ้อนในการดำเนินการ

๗.๑ ลุ่มน้ำปากพนังมีระบบนิเวศที่ซับซ้อน ประกอบด้วยพื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่เกษตรกรรม และชุมชน การจัดทำแนวทางจำเป็นต้องคำนึงถึงการทำงานร่วมกันของปัจจัยต่าง ๆ ในระบบนิเวศ เช่น การไหลของน้ำ ปริมาณน้ำ การหมุนเวียนสารอาหาร ช่วงเวลาการเปิด-ปิดประตูระบายน้ำ และการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจยากต่อการคาดการณ์และควบคุม

๗.๒ การจัดทำแนวทางฯ ต้องอาศัยข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ละเอียดและครบถ้วน เช่น ข้อมูลคุณภาพน้ำ การปล่อยมลพิษจากแหล่งกำเนิดต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำ และสภาพอากาศ ข้อมูลเหล่านี้บางส่วนอาจขาดหาย หรือยากต่อการเข้าถึง นอกจากนี้ การวิเคราะห์ผลกระทบในระยะยาวและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังต้องอาศัยการคาดการณ์และการวิจัยที่ซับซ้อน

๗.๓ แหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำในลุ่มน้ำปากพนังมาจากอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และชุมชน ซึ่งแต่ละแหล่งกำเนิดมลพิษมีลักษณะการปล่อยมลพิษที่แตกต่างกัน เช่น สารเคมีจากการเกษตร สารอินทรีย์จากครัวเรือน และของเสียจากโรงงาน การจัดการแต่ละแหล่งมลพิษต้องการมาตรการที่แตกต่างกันและอาจเกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๘. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

๘.๑ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามแนวทางการจัดการคุณภาพน้ำมีภารกิจมาก ประกอบกับไม่มี การจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานในการดำเนินงานตามแนวทางฯ ภายใต้แผนพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ หน่วยงานจึงดำเนินงานกิจกรรมตามภารกิจหลักของหน่วยงานก่อน ซึ่งการดำเนินงาน ส่วนใหญ่จะเน้นการส่งเสริมการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจมากกว่าการป้องกันและจัดการมลพิษทางน้ำที่ เกิดขึ้น ทำให้การดำเนินงานตามมาตรการที่กำหนดภายใต้แนวทางฯ มีความล่าช้า ไม่เป็นไปตามแผนการ ดำเนินงานที่กำหนด

๘.๒ ความไม่ต่อเนื่องของผู้ประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทบต่อการติดตามการดำเนินงานตาม แนวทางฯ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยบางหน่วยงานไม่มีการกำหนดผู้ประสานงานที่ชัดเจน หรือมีการเปลี่ยนแปลงผู้ ประสานงานเป็นระยะ แม้ว่าจะมีการขอรายชื่อผู้ประสานงาน

๙. ข้อเสนอแนะ

๙.๑ ควรมีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ และ ภาคประชาสังคม เพื่อให้ทุกฝ่ายมีบทบาทในการจัดการน้ำเสียอย่างครบถ้วน รวมถึงการแบ่งปันทรัพยากร ความรู้ และเทคโนโลยี เพื่อให้เกิดการจัดการที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกัน

๙.๒ ควรจัดให้มีกิจกรรม/โครงการพัฒนาระบบการจัดการน้ำอย่างบูรณาการ โดยมุ่งเน้นการบูรณาการ ทรัพยากร ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ เพื่อขอรับการอนุมัติงบประมาณจากคณะรัฐมนตรี

๙.๓ ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ประชาชนและกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างต่อเนื่อง เปิดให้มี กระบวนการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วม เช่น การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การเสวนาในระดับท้องถิ่น หรือการตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วยตัวแทนจากชุมชน เกษตรกร และภาคธุรกิจ เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจและ สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทาง

๙.๔ ควรสร้างความตระหนักรู้และให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม โดยให้มีการจัดอบรมหรือกิจกรรมเผยแพร่ ความรู้ให้แก่ประชาชนและเกษตรกรเกี่ยวกับผลกระทบจากน้ำเสีย และวิธีการจัดการน้ำอย่างถูกต้อง เช่น การใช้ สารเคมีในการเกษตรอย่างปลอดภัย การบำบัดน้ำเสียเบื้องต้นในครัวเรือน และการลดการปล่อยสารมลพิษ การ สร้างความตระหนักรู้จะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์คุณภาพน้ำในพื้นที่

๑๐. การเผยแพร่ผลงาน (ถ้ามี)

๑๑. ผู้ร่วมดำเนินการ (ถ้ามี)

๑. นางสาวเสาวรส เลื่องสุนทร..... สัปดาห์ของผลงาน ๘๐
๒. นางสาวพิชญา อนันตวงศ์..... สัปดาห์ของผลงาน ๒๐

ขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) นางรส เลื่องสุนทร.

(นางสาวเสาวรส เลื่องสุนทร)

ผู้เสนอผลงาน

(วันที่) ๑ / พฤศจิกายน / ๒๕๖๓

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริง
ทุกประการ

(ลงชื่อ) พิชญ์ อนันตวงศ์

(นางสาวพิชญ์ อนันตวงศ์)

ผู้ร่วมดำเนินการ

(วันที่) ๑ / พฤศจิกายน / ๒๕๖๓

ได้ตรวจสอบแล้วขอรับรองว่าผลงานดังกล่าวข้างต้นถูกต้องตรงกับความจริงทุกประการ

(ลงชื่อ) กิ่งดาว อินทรักเดช

(นางสาวกิ่งดาว อินทรักเดช)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนน้ำเสียเขตตรกธรรม

ผู้บังคับบัญชาที่ควบคุมดูแลการดำเนินการ

(วันที่) ๑ / พฤศจิกายน / ๒๕๖๓

(ลงชื่อ) คณิศร

(นายชานัน ติรณะรัตน์)

ผู้อำนวยการ

กอง/ศูนย์ กองจัดการคุณภาพน้ำ

(วันที่) ๑ / พฤศจิกายน / ๒๕๖๓

หมายเหตุ หากผลงานมีลักษณะเฉพาะ เช่น แผ่นพับ หนังสือ แถบบันทึกเสียง ฯลฯ ให้จัดทำบัญชีรายชื่อเรื่อง
เรียงลำดับมาด้วยโดยไม่ต้องจัดส่งพร้อมผลงานที่เป็นผลการดำเนินงานที่ผ่านมา และจัดเตรียมเพื่อนำมา
แสดงประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการประเมินผลงาน

แบบเค้าโครงข้อเสนอแนวความคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน

ของ นางสาวเสาวรส เลื่องสุนทร

เพื่อประกอบการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการพิเศษ ตำแหน่งเลขที่ ๑๑๕
กอง/ศูนย์ กองจัดการคุณภาพน้ำ

เรื่อง การพัฒนา Value Chain การจัดการน้ำเสียตามแนวคิดเศรษฐกิจทฤษฎีใหม่ (Bio-Circular-Green Economy : BCG) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคุณภาพน้ำอย่างยั่งยืน

๑. หลักการและเหตุผล

จากการติดตามตรวจสอบและประเมินคุณภาพน้ำของกรมควบคุมมลพิษ ในปี พ.ศ. ๒๕๖๖ โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index : WQI) พบว่า แม่น้ำหลักที่สำคัญทั่วประเทศ ๔๙ สาย (แบ่งตามเกณฑ์การใช้ประโยชน์ ๖๑ แหล่งน้ำ และ ๙ แหล่งน้ำนิ่ง) มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีมาก ร้อยละ ๑ (๑ แหล่งน้ำ) เกณฑ์ดี ร้อยละ ๔๑ (๒๙ แหล่งน้ำ) เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ ๓๙ (๒๗ แหล่งน้ำ) และเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ ๑๙ (๑๓ แหล่งน้ำ) โดยพารามิเตอร์สำคัญที่ตรวจพบปัญหาคุณภาพน้ำ คือ ค่าโคลิฟอร์มทั้งหมด (Total Coliform Bacteria: TCB) ฟีคอลโคลิฟอร์มแบคทีเรีย (Fecal Coliform Bacteria: FCB) และบีโอดี (Biochemical Oxygen Demand: BOD) ซึ่งเป็นพารามิเตอร์ที่บ่งชี้ว่าสาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งมาจากน้ำเสียที่ระบายทิ้งมาจากแหล่งกำเนิดประเภทย่อย เช่น ชุมชนที่อยู่อาศัย แหล่งท่องเที่ยว แหล่งการค้าและบริการ เป็นต้น ที่ระบายลงสู่แหล่งน้ำโดยไม่มีการบำบัดหรือจัดการน้ำเสียอย่างถูกต้องเหมาะสมก่อน

การดำเนินงานจัดการน้ำเสียที่ผ่านมา ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังคงประสบปัญหาการเพิ่มขึ้นของมลพิษทางน้ำทั้งจากภาคครัวเรือน อุตสาหกรรม และเกษตรกรรม ซึ่งการปล่อยน้ำเสียและสารพิษลงสู่แหล่งน้ำไม่เพียงส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำในสิ่งแวดล้อม แต่ยังกระทบต่อคุณภาพชีวิตของชุมชนและระบบนิเวศทางธรรมชาติ แนวคิดเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (Bio-Circular-Green Economy : BCG) เป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืน อีกทั้งมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพผ่านการบูรณาการทั้งด้านชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) โดยมีการจัดการอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและเกิดการใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบ

การจัดการน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ลดของเสีย และมลพิษทางน้ำที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ผ่านการนำน้ำกลับมาใช้ซ้ำ รวมถึงสร้างผลผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น กรมควบคุมมลพิษ ในฐานะหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการบริหารจัดการคุณภาพน้ำของประเทศไทย จึงมีแนวคิดการพัฒนา Value Chain การจัดการน้ำเสียตามแนวทาง BCG เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคุณภาพน้ำของประเทศไทย โดยจะสามารถแก้ไขปัญหาในลักษณะครบวงจร พัฒนาการจัดการน้ำเสียที่สร้างคุณค่าให้แก่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการผลักดันขับเคลื่อนและบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม และเป็นไปในทิศทางเดียวกันต่อไป

๒. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๒.๑ บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ

๒.๑.๑ บทวิเคราะห์

การบริหารจัดการคุณภาพน้ำในประเทศไทย เพื่อรองรับการเจริญเติบโตและ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการวางแผนและพัฒนาเพื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์โดยใช้หลักตามทฤษฎี SWOT Analysis สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคุณภาพน้ำในประเทศไทย สรุปได้ดังนี้

๑) จุดแข็ง (S : Strength)

๑.๑) เป็นหน่วยงานหลักด้านการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหามลพิษ รัฐบาลให้ความสนใจและมีการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม และเจ้าหน้าที่มีความรู้ ความชำนาญเฉพาะด้าน

๑.๒) มีอำนาจหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ ที่เอื้ออำนวยในการบริหารจัดการมลพิษทางน้ำ เช่น การจัดทำนโยบาย วางแผน และผลักดัน ยุทธศาสตร์และแผนแม่บทการจัดการน้ำเสีย แผนปฏิบัติการฉุกเฉิน ประสานการปฏิบัติการ ควบคุม แก้ไขภาวะมลพิษทางน้ำ พั่นฟูและประเมินความเสียหายของแหล่งน้ำที่ได้รับผลกระทบจากมลพิษทางน้ำ เสนอแนะ มาตรฐาน มาตรการ หลักเกณฑ์และวิธีการควบคุมมลพิษทางน้ำ ติดตาม ตรวจสอบ คุณภาพน้ำ และจัดทำรายงานสถานการณ์ด้านมลพิษทางน้ำ พัฒนาระบบ รูปแบบ หลักเกณฑ์ปฏิบัติ และวิธีการที่เหมาะสมในการลดมลพิษทางน้ำ เสนอแนะ ร่วมมือ และดำเนินมาตรการระหว่างประเทศด้านการจัดการ คุณภาพน้ำ เป็นต้น

๑.๓) เป็นองค์กรที่มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง มีหน่วยงานในระดับภูมิภาคเป็นเครือข่ายที่รับผิดชอบและดำเนินงานร่วมกัน

๒) จุดอ่อน (W: Weakness)

๒.๑) เครื่องมือและกลไกในการบริหารจัดการมลพิษทางน้ำ ยังไม่มีประสิทธิภาพ เช่น การจัดทำ แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำเสีย และนโยบายด้านการจัดการน้ำเสียชุมชนของประเทศ ยังไม่มีสภาพบังคับใช้ทางกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ ขาดแรงจูงใจ ทิศทางการดำเนินงานและแนวการแก้ไขปัญหาคัดเจนให้กับหน่วยปฏิบัติเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการภายใต้แผนฯ ดังกล่าว ให้สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาลุล่วงได้

๒.๒) การจัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ ด้านการจัดการน้ำเสียชุมชน ยังขาดความชัดเจนในการติดตามและประเมินประสิทธิภาพความสำเร็จในภาพรวมของแผนงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการ วิเคราะห์ปัจจัย กระบวนการ ผลผลิต และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามแผนงานโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการวางแผนการจัดการน้ำเสียชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓) ความไม่พอเพียงขององค์ความรู้ เครื่องมือ และทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในการ จัดทำยุทธศาสตร์ แผนงาน มาตรการ และโครงการ ที่ทันสมัยและเหมาะสมต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของ บริบทปัจจุบัน เพื่อนำมาใช้ประกอบและวิเคราะห์ ข้อมูลในการจัดทำแผนงาน โครงการ

๒.๔) ยังขาดพันธมิตรในการร่วมดำเนินการผลักดันแผนงานโครงการด้านการจัดการน้ำเสียไปสู่การปฏิบัติ

๓) โอกาส (O: Opportunity)

๓.๑) มีนโยบาย แผนระดับชาติ กฎหมาย หรือระเบียบและกลไกที่สนับสนุนการดำเนินงาน เช่น นโยบายรัฐบาล กรอบยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูปกลไกการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการมลพิษ ๒๐ ปี ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG แผนจัดการมลพิษ แผนแม่บทด้านการจัดการคุณภาพน้ำของประเทศไทยระยะ ๒๐ ปี เป็นกรอบในการดำเนินงาน

๓.๒) มีฐานข้อมูลและระบบการจัดการข้อมูลซึ่งมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อชี้ปัญหาและการวางแผนการบริหารจัดการน้ำเสีย ซึ่งสามารถเชื่อมโยงให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการวางแผนการบริหารจัดการคุณภาพน้ำได้

๓.๓) มีองค์ความรู้ สื่อประชาสัมพันธ์การดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา น้ำเสียชุมชน ในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถจัดทำเป็นฐานข้อมูลแหล่งความรู้ เผยแพร่สู่สาธารณะผ่านช่องทางต่าง ๆ

๓.๔) รัฐบาลให้ความสนใจ และมีการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้มีการสนใจปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหามลพิษมากขึ้น

๓.๕) ประชาชนและภาคส่วนต่างๆที่เกี่ยวข้อง เริ่มให้ความสนใจกับปัญหามลพิษ ให้ความสำคัญและสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ มากขึ้น

๔) อุปสรรค (T: Threat)

๔.๑) สถานการณ์ด้านการเมืองมีความไม่แน่นอนและเปลี่ยนแปลงบ่อย ส่งผลให้การผลักดันการดำเนินงานด้านการจัดการปัญหาคุณภาพน้ำและสิ่งแวดล้อมขาดความต่อเนื่อง และไม่ถูกจัดในลำดับความสำคัญ เร่งด่วนในการดำเนินงาน

๔.๒) หน่วยงานระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้บริหารของท้องถิ่นและประชาชนยังไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาและการจัดการมลพิษทางน้ำในพื้นที่ และมีข้อจำกัดในด้านจำนวนบุคลากร ดังนั้นจึงต้องมีการประสานและได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๔.๓) ประชาชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนัก และทัศนคติที่ดีต่อโครงการด้านการจัดการน้ำเสียในพื้นที่ตนเอง ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการจัดการน้ำเสียหลายโครงการไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเกิดการต่อต้านจากประชาชน

๔.๔) การพัฒนาทางเศรษฐกิจของประชาคมอาเซียน ก่อให้เกิดการส่งเสริมการลงทุนโดยมิได้คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการผลิตที่ใช้ทรัพยากรน้ำมาก เป็นต้น ส่งผลให้ประเทศต้องมีการะในการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้น

๒.๑.๒ แนวความคิด

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมโดยวิธี SWOT Analysis แสดงให้เห็นว่าจุดแข็งของกรมควบคุมมลพิษ คือ มีอำนาจหน้าที่ที่เอื้ออำนวยในการบริหารจัดการปัญหามลพิษทางน้ำ เป็นองค์กรที่มีความ

น้ำเชื้อถั่วและได้รับการยอมรับจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและระหว่างประเทศ มีการติดตามสถานการณ์การจัดการน้ำเสีย การตรวจสอบและจัดเก็บข้อมูลคุณภาพน้ำแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ มีฐานข้อมูลและระบบการจัดการข้อมูล ซึ่งมีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับ และมีโอกาสจากนโยบายที่สนับสนุนการบริหารจัดการปัญหามลพิษทางน้ำ สำหรับจุดอ่อนและอุปสรรค คือ ยังขาดแผนการบริหารจัดการคุณภาพน้ำ และแผนปฏิบัติการการจัดการคุณภาพน้ำ และการนำข้อมูลคุณภาพน้ำไปใช้ประโยชน์

ดังนั้น เมื่อนำจุดแข็งและโอกาส ที่ได้จากการวิเคราะห์มาใช้ในการดำเนินงานสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการคุณภาพน้ำในประเทศไทย โดยจะต้องควบคุมจุดอ่อนและอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยการใช้จุดแข็งและโอกาสเป็นส่วนผลักดันไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งการพัฒนา Value Chain การจัดการน้ำเสียตามแนวทาง BCG เป็นการมุ่งเน้นให้กระบวนการจัดการน้ำเสียสามารถสร้างมูลค่าและเกิดประโยชน์ที่ยั่งยืนต่อชุมชน ภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม ด้วยการผสมผสานการบำบัดน้ำเสียที่ปลอดภัย การนำผลพลอยได้จากการบำบัดมาใช้ใหม่ และการลดมลพิษเพื่อรักษาสิ่งแวดล้อม แนวคิดหลักประกอบด้วย:

๑) การบำบัดน้ำเสียโดยใช้เทคโนโลยีชีวภาพ ซึ่งเป็นการบำบัดแบบ Bio Economy ที่เน้นการใช้จุลินทรีย์ในการย่อยสลายสารอินทรีย์หรือการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ช่วยลดการใช้สารเคมีและสร้างผลผลิตชีวภาพ เช่น ก๊าซชีวภาพ หรือปุ๋ยชีวภาพ

๒) การหมุนเวียนทรัพยากรในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยนำน้ำที่ผ่านการบำบัดกลับมาใช้ใหม่ในภาคอุตสาหกรรมหรือการเกษตร การนำกากตะกอนที่ผ่านการบำบัดมาทำปุ๋ยอินทรีย์ หรือใช้ผลพลอยได้จากกระบวนการบำบัดเพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดในภาคการเกษตร ลดการสร้างของเสียและเพิ่มมูลค่าให้ทรัพยากร

๓) การสร้างความร่วมมือเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว โดยชุมชน ภาครัฐ และภาคเอกชนจะมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียอย่างมีความรับผิดชอบ รวมถึงการพัฒนาระบบติดตามคุณภาพน้ำ และการสนับสนุนให้เกิดการผลิตที่สะอาด ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๒.๑.๓ ข้อเสนอ

๑) พัฒนาโครงการบำบัดน้ำเสียด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ

ส่งเสริมการลงทุนและวิจัยในเทคโนโลยีชีวภาพในการบำบัดน้ำเสีย โดยการใช้จุลินทรีย์หรือพืชน้ำในการบำบัด รวมถึงการใช้ระบบหมักในสภาวะไร้ออกซิเจน (Anaerobic Digestion) เพื่อผลิตก๊าซชีวภาพ ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นแหล่งพลังงานได้ ทั้งยังสามารถสร้างปุ๋ยอินทรีย์จากกากตะกอนที่เหลือจากการบำบัดได้

๒) จัดตั้งระบบการใช้น้ำหมุนเวียนและรีไซเคิลในโรงงานและภาคเกษตร

นำน้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วกลับมาใช้ซ้ำในระบบ เช่น ในการทำความสะอาดโรงงาน หรือนำไปใช้ในภาคการเกษตรเพื่อลดการใช้น้ำดิบจากแหล่งธรรมชาติ การทำเช่นนี้จะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนสามารถลดการปล่อยของเสียออกสู่สิ่งแวดล้อมได้

๓) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในเศรษฐกิจสีเขียว

รณรงค์ให้ชุมชนและภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการลดการปล่อยน้ำเสีย ลดการใช้น้ำ และพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้แนวทางการให้ความรู้ การฝึกอบรม และการพัฒนาสินค้าหรือบริการที่ตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน

๔) สร้างระบบการตรวจสอบคุณภาพน้ำแบบอัตโนมัติและมีประสิทธิภาพ

พัฒนาเทคโนโลยีตรวจวัดคุณภาพน้ำแบบเรียลไทม์เพื่อติดตามผลการบำบัดน้ำเสีย ทำให้สามารถควบคุมการปล่อยน้ำที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อม

๕) พัฒนาความร่วมมือด้านการวิจัยและพัฒนา

ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา ร่วมกับภาคการศึกษา ภาคเอกชน และหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อหาแนวทางและเทคโนโลยีใหม่ในการจัดการน้ำเสียและสร้างมูลค่าเพิ่ม

๒.๒ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๒.๒.๑ ข้อจำกัดด้านการลงทุนและงบประมาณสูง

การใช้เทคโนโลยีชีวภาพและระบบหมุนเวียนในการบำบัดน้ำเสียมีต้นทุนการลงทุนที่สูง รวมถึงค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษา อาจเป็นภาระของผู้ประกอบการและภาครัฐที่จำกัดงบประมาณ

แนวทางแก้ไข: ควรหาช่องทางการร่วมทุนจากภาคเอกชน และภาครัฐ เช่น การให้เงินสนับสนุน หรือการลดหย่อนภาษีแก่ผู้ประกอบการที่ลงทุนในระบบบำบัดที่ยั่งยืน รวมถึงพัฒนาความร่วมมือกับองค์กรระดับนานาชาติที่สนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนเพื่อขอทุนสนับสนุน

๒.๒.๒ ข้อจำกัดด้านการสนับสนุนจากชุมชน

การพัฒนา Value Chain การจัดการน้ำเสียอาจไม่ได้รับการสนับสนุนจากชุมชนเสมอไป หากชุมชนขาดความเข้าใจในประโยชน์ของการจัดการน้ำเสียหรือขาดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วม

แนวทางแก้ไข: ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้แก่ชุมชนเพื่อให้เข้าใจถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับการจัดการน้ำเสียอย่างยั่งยืน จัดกิจกรรมรณรงค์ในรูปแบบต่างๆ เช่น กิจกรรมการทำความสะอาดคลอง กิจกรรมการรีไซเคิลน้ำในชุมชน พร้อมสร้างสิ่งจูงใจ เช่น ส่วนลดค่าน้ำหรือรางวัลเพื่อกระตุ้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

๒.๒.๓ ข้อจำกัดด้านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

ในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ห่างไกลอาจมีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีหรือโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น เช่น ระบบบำบัดน้ำที่ต้องใช้ไฟฟ้าหรือเครื่องจักรเฉพาะทาง

แนวทางแก้ไข: นำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในพื้นที่ เช่น การใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบธรรมชาติ เช่น ระบบบึงประดิษฐ์ที่ไม่ต้องใช้ไฟฟ้าแต่มีประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียได้ระดับหนึ่ง นอกจากนี้ อาจพัฒนาระบบขนส่งน้ำเสียไปยังสถานที่บำบัดในเมืองที่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยี

๒.๒.๔ ข้อจำกัดด้านการขาดแรงจูงใจทางเศรษฐกิจ

ธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมบางแห่งอาจไม่เห็นความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของการจัดการน้ำเสียตามแนวทาง BCG โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าไม่มีผลกระทบทางกฎหมาย

แนวทางแก้ไข: รัฐควรออกมาตรการทางเศรษฐกิจ เช่น การลดภาษีหรือการให้เครดิตคาร์บอน (Carbon Credit) สำหรับผู้ประกอบการที่ปฏิบัติตามแนวทาง BCG ในการจัดการน้ำเสีย รวมถึงการออกกฎหมายที่เข้มงวดเกี่ยวกับการปล่อยน้ำเสียโดยไม่ผ่านการบำบัดอย่างถูกต้อง เพื่อลดแรงจูงใจในการหลีกเลี่ยงการบำบัดน้ำเสีย

๓. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ๓.๑ ลดปริมาณน้ำเสียที่เกิดจากแหล่งต้นกำเนิด เช่น ชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม และการเกษตร
- ๓.๒ มีการบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการนำทรัพยากรที่ได้จากการบำบัดไปใช้ซ้ำ เช่น ก๊าซชีวภาพ จากกากตะกอน น้ำรีไซเคิล และปุ๋ยอินทรีย์
- ๓.๓ ชุมชนและภาคธุรกิจมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการสนับสนุนการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ
- ๓.๔ ช่วยเสริมสร้างระบบการจัดการน้ำเสียที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการปล่อยสารมลพิษลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน
- ๓.๕ โครงการนี้สามารถเป็นต้นแบบให้กับพื้นที่อื่น ๆ ในการนำ Value Chain มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวคิด BCG ในการจัดการน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ

๔. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ๔.๑ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ
 - ๔.๑.๑ ปริมาณน้ำเสียที่ลดลงจากภาคเกษตรกรรม ภาคชุมชน และภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่นำร่อง
 - ๔.๑.๒ ปริมาณทรัพยากรน้ำที่หมุนเวียนใช้ใหม่ จากการบำบัดน้ำเสีย เช่น น้ำรีไซเคิล ก๊าซชีวภาพ และปุ๋ยชีวภาพ
 - ๔.๑.๓ จำนวนพื้นที่ที่สามารถขยายผลโครงการหรือพัฒนาต่อยอด Value Chain การจัดการน้ำเสียตามแนวคิด BCG
- ๔.๒ ตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ
 - ๔.๒.๑ คุณภาพน้ำที่ดีขึ้น จากผลการตรวจติดตามคุณภาพน้ำที่แสดงถึงคุณภาพน้ำที่ดีขึ้นเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
 - ๔.๒.๒ ความพึงพอใจของชุมชน ต่อการจัดการคุณภาพน้ำและการมีส่วนร่วมในโครงการ

ลงชื่อ 1. ลาวรส 1. ลือธรรมา
(นางสาวลาวรส เลือธรรมา)
ผู้เสนอแนวคิด
วันที่ ๑ / พฤศจิกายน / ๒๕๖๗